

УДК 342.9

DOI [https://doi.org/10.32837/pyuv.v0i1\(30\).520](https://doi.org/10.32837/pyuv.v0i1(30).520)*Г. П. Залужовська**orcid.org/0000-0003-2258-5073**аспірант кафедри адміністративного, цивільного та господарського права і процесу,
помічник ректора групи організаційно-аналітичної роботи та контролю
Академії державної пенітенціарної служби*

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО ТА СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ, ЯКІ ПРОХОДЯТЬ ДЕРЖАВНУ СЛУЖБУ ОСОБЛИВОГО ХАРАКТЕРУ В ДЕРЖАВНІЙ КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧІЙ СЛУЖБІ УКРАЇНИ

Ми маємо нагоду жити у демократичній та правовій державі, неодмінною умовою існування якої є беззаперечне забезпечення конституційних прав і свобод людини, однією із фундаментальних гарантій реалізації яких стало нормативне закріплення принципу рівності.

Принцип рівності втілено у низці нормативно-правових актів, зокрема у Кримінально-виконавчому кодексі України, в якому зазначено, що виконання і відбування покарань ґрунтуються на принципі рівності засуджених перед законом [1]. Але його повноцінна реалізація не можлива без забезпечення рівності перед законом осіб, на яких державою покладено обов'язок виконання покарань – осіб рядового і начальницького складу Державної кримінально-виконавчої служби України (далі – ДКВС України).

Особи рядового і начальницького складу ДКВС України належать до персоналу ДКВС України, проходять службу у державній службі особливого характеру [2], яка потребує значних фізичних та інтелектуальних затрат. Ось чому заслуговує на увагу стан забезпечення правового та соціального захисту осіб, які проходять службу в ДКВС України, зокрема науково-педагогічних працівників.

Варто наголосити, що одним із основних викликів для нашої демократичної держави є гостра необхідність радикальних змін у функціонуванні ДКВС України з метою задоволення потреб носія суверенітету і єдиного джерела влади в Україні – її народу. Нині існує низка нормативно-правових актів, прийнятих з метою перебудови ДКВС України та зміни чинного законодавства, яке регулює механізм виконання покарання. Разом із тим вітчизняне законодавство, яке встановлює порядок та умови проходження служби в органах, установах та навчальних закладах ДКВС України, потребує ґрунтовних змін.

Постановка проблеми. Навчальні заклади, які належать до ДКВС України, відіграють важливу роль у якісному кадровому забезпеченні органів та установ виконання покарань. Тому науково-педагогічні працівники, на яких покладено завдання з підготовки конкурентоспроможного людського капіталу для забезпечення потреб ДКВС України

та які проходять службу в ній, є її дорогоцінним скарбом. Однак адміністративно-правове регулювання проходження служби в ДКВС України не забезпечує належного соціального захисту та правового забезпечення осіб рядового і начальницького складу ДКВС України, зокрема науково-педагогічних працівників.

Стан опрацювання. Питанню особливостей проходження державної служби в правоохоронних органах приділяли увагу багато вчених, зокрема О. Бондарчук, А. Галай, С. Зливко. На жаль, науковцями недостатньо досліджено особливості проходження служби в ДКВС України науково-педагогічними працівниками та їхнє правове і соціальне забезпечення. З цієї причини дослідження якості правового та соціального забезпечення науково-педагогічних працівників, які проходять службу в ДКВС України, не викликає сумнівів.

Мета статті – на основі аналізу стану правового та соціального забезпечення науково-педагогічних працівників, які проходять службу в ДКВС України, розробити рекомендації, спрямовані на вирішення нагальних проблем, які виникають під час правового регулювання проходження державної служби особливого характеру в ДКВС України.

Варто наголосити, що вітчизняним законодавством, яке регулює порядок та умови проходження служби в ДКВС України, не закріплено поняття «науково-педагогічний працівник ДКВС України», не визначено його як категорії персоналу ДКВС України [3]. Тому правове та соціальне забезпечення науково-педагогічних працівників, які проходять службу в ДКВС України, здійснюється на загальних підставах як осіб рядового і начальницького складу ДКВС України, визначених Законом України «Про ДКВС України» та Законом України «Про Національну поліцію».

На думку автора, головною особливістю правового та соціального забезпечення науково-педагогічних працівників, які проходять державну службу особливого характеру в ДКВС України, є невідповідність норм законодавства, яке регулює порядок та умови проходження служби в ДКВС України, нормам, що встановлюють засади функ-

ціонування системи вищої освіти в Україні і недостатній соціальний захист та правове забезпечення науково-педагогічних працівників, які проходять службу в ДКВС України.

Тобто, правове та соціальне забезпечення, спільне для всіх категорій осіб, які проходять службу в ДКВС України, не враховує соціальних гарантій, передбачених чинним законодавством для науково-педагогічних працівників. Внаслідок цього відбувається колізія, і соціальні гарантії та правове забезпечення, передбачені для осіб рядового і начальницького складу ДКВС України, зокрема науково-педагогічних працівників, суперечать державним гарантіям, встановленим для науково-педагогічних працівників Законом України «Про вищу освіту» та Законом України «Про освіту», а саме:

Законом України «Про Національну поліцію» встановлено, що мінімальна тривалість щорічної чергової оплачуваної відпустки за повний відпрацьований рік складає 30 днів із приєднанням до неї після досягнення 5-річного стажу служби одного календарного дня, але не більше п'ятнадцяти [4]. Завдяки цьому максимальна тривалість відпустки науково-педагогічних працівників, які належать до осіб рядового та начальницького складу ДКВС України, складає 45 днів.

Тим часом для науково-педагогічних працівників Законом України «Про освіту» закріплено право на подовжену оплачувану відпустку [5], а Законом України «Про відпустки» передбачена щорічна основна відпустка тривалістю до 56 календарних днів [6]. Внаслідок цього не забезпечується реалізація права науково-педагогічних працівників, які проходять службу в ДКВС України, на подовжену оплачувану відпустку, до того ж порівняно з науково-педагогічними працівниками, які не належать до осіб рядового і начальницького складу ДКВС України, відбувається погіршення їхнього соціального захисту.

Вітчизняним законодавством, яке встановлює засади функціонування системи вищої освіти, закріплено для науково-педагогічних працівників право на творчу відпустку строком до одного року, яка зараховується до стажу роботи (не більше одного разу на 10 років) [5]. Проте для осіб рядового і начальницького складу ДКВС України не визначено механізму надання такої творчої відпустки.

Із науково-педагогічними працівниками передбачено укладення особливої форми трудового договору – контракту [7], в якому права, обов'язки і відповідальність сторін, строк дії, умови організації праці працівника, умови розірвання можуть встановлюватися угодою сторін [8]. Тоді як для осіб рядового і начальницького складу ДКВС України, зокрема науково-педагогічних працівників, чинним законодавством, яке регулює порядок і умови проходження служби,

не передбачено можливості укладення контракту, внаслідок чого виникає юридична колізія, яка потребує врегулювання [3].

Заміщенню вакантних посад науково-педагогічних працівників передують конкурсний відбір [7], але для осіб, які проходять службу в ДКВС України, зокрема науково-педагогічних працівників, чинним законодавством не передбачено процедури конкурсного відбору для заміщення вакантної посади [3].

Для науково-педагогічних працівників існує можливість заміщення вакантних посад за трудовим договором до проведення конкурсного заміщення цих посад [7], тобто, є перспектива укладення із цими особами строкового трудового договору, строк у якому встановлюється часом проведення конкурсного відбору. Разом із тим для науково-педагогічних працівників, які проходять службу в ДКВС України, не існує механізмів забезпечення укладення строкового трудового договору. Законом України «Про Національну поліцію» не закріплено підстав укладення контракту (строкового трудового договору) у зв'язку із призначенням на вакантну посаду науково-педагогічного працівника та звільнення зі служби у разі закінчення строку трудового договору, але вказано, що за умови успішного виконання службових обов'язків призначення на посаду здійснюється безстроково [4]. Через це науково-педагогічні працівники, які проходять службу в ДКВС України, не можуть бути призначеними за строковим трудовим договором, а отже відбувається порушення конституційного права громадян на працю.

Висновки. На підставі викладеного вище можна зробити висновок, що чинним законодавством, яке регулює порядок та умови проходження служби в ДКВС України, не узгоджено порядок та умови проходження служби в ДКВС України, соціальне та правове забезпечення науково-педагогічних працівників із нормами, які встановлюють засади функціонування системи вищої освіти.

З метою забезпечення конституційного принципу рівності перед законом, права на працю та узгодженості норм чинного законодавства, доцільно запропонувати зміни до чинного законодавства, а саме:

– внести зміни до частини 3 статті 14 Закону України «Про ДКВС України» і додати до неї абзац 2, в якому зазначити, що призначенню на вакантні посади науково-педагогічних працівників передують конкурсний відбір відповідно до вимог Закону України «Про вищу освіту», за результатами успішного проходження якого в обов'язковому порядку укладається контракт;

– внести зміни до частини 1 статті 77 Закону України «Про Національну поліцію» і додати до підстав звільнення зі служби пункт 12: у зв'язку

із закінченням строку строкового трудового договору (контракту), укладеного відповідно до вимог Закону України «Про вищу освіту»;

– внести зміни до статті 93 Закону України «Про Національну поліцію» і додати до неї частину 12, в якій закріпити право науково-педагогічних працівників, які проходять службу в ДКВС України, на щорічну чергову оплачувану відпустку тривалістю до 56 днів, вказавши, що порядок надання відпустки науково-педагогічним працівникам, які проходять службу в ДКВС України, встановлюється Постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку надання щорічної основної відпустки тривалістю до 56 календарних днів керівним працівникам закладів та установ освіти, навчальних (педагогічних) частин (підрозділів) інших установ і закладів, педагогічним, науково-педагогічним працівникам і науковим працівникам» від 14.04.1997 № 346;

– внести зміни до статті 23 Закону України «Про ДКВС України» і додати до неї частину 9, в якій закріпити право науково-педагогічних працівників, які проходять службу в ДКВС України, на творчу відпустку строком до одного року не більше одного разу на 10 років із зарахуванням до стажу служби.

Література

1. Кримінально-виконавчий кодекс України : Закон України від 11.07.2003 р. № 1129-IV. Дата оновлення: 16.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1129-15#Text> (дата звернення: 09.04.2020).
2. Про Державну кримінально-виконавчу службу України : Закон України від 23.06.2005 № 2713-IV. Дата оновлення: 20.03.2020. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2713-15> (дата звернення: 31.03.2020).
3. Залуговська Г. Проходження служби науково-педагогічними працівниками у специфічній модифікації державної служби – Державній кримінально-виконавчій службі України. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2019. № 5. С. 161–163.
4. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. Дата оновлення: 20.03.2020. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 30.03.2020).
5. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. Дата оновлення: 02.04.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 09.04.2020).
6. Про відпустки : Закон України від 15.11.1996 р. № 504/96-ВР. Дата оновлення: 17.03.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/504/96-%D0%B2%D1%80#top> (дата звернення: 30.03.2020).
7. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. Дата оновлення: 18.03.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18?find=1&text=%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BA%D1%83%D1%80%D1%81%D0%BD%D0%B8%D0%B9+%D0%B2%D1%96%D0%B4%D0%B1%D1%96%D1%80> (дата звернення: 30.03.2020).
8. Кодекс законів про працю України : Закон ВРП від 10.12.1971 р. № 322-VIII. Дата оновлення: 02.04.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08> (дата звернення: 07.04.2020).

Анотація

Залуговська Г. П. Особливості правового та соціального захисту науково-педагогічних працівників, які проходять державну службу особливого характеру в Державній кримінально-виконавчій службі України. – Стаття.

У статті досліджено стан забезпечення правового та соціального захисту осіб, які проходять службу в ДКВС України, зокрема науково-педагогічних працівників. Здійснено аналіз нормативно-правових актів, які регулюють правове та соціальне забезпечення осіб рядового і начальницького складу ДКВС України та науково-педагогічних працівників, а саме Закону України «Про ДКВС України», Закону України «Про Національну поліцію», Закону України «Про освіту», Закону України «Про вищу освіту», Закону України «Про відпустки». У статті приділено увагу різниці між тривалістю щорічної відпустки, передбаченої для науково-педагогічних працівників, і щорічної черговій оплачуваній відпустки науково-педагогічних працівників, які проходять службу в ДКВС України.

У результаті проведеного аналізу норм, які регулюють порядок та умови проходження служби в ДКВС України, з'ясовано, що правове та соціальне забезпечення науково-педагогічних працівників, які проходять службу в ДКВС України, здійснюється на загальних підставах як осіб рядового і начальницького складу ДКВС України. Тому воно не відповідає вимогам правових норм, які встановлюють засади функціонування системи вищої освіти. Внаслідок цього відбувається колізія, і соціальні гарантії та правове забезпечення, передбачені для осіб рядового і начальницького складу ДКВС України, зокрема науково-педагогічних працівників, не відповідають державним гарантіям, встановленим для науково-педагогічних працівників Законом України «Про вищу освіту» та Законом України «Про освіту».

У статті особливу увагу приділено стану правового регулювання механізму призначення на вакантні посади науково-педагогічних працівників, які проходять службу в ДКВС України, за строковим трудовим договором до проведення конкурсу на заміщення вакантної посади відповідно до вимог Закону України «Про вищу освіту» та за результатами проходження конкурсу. З метою вирішення проблем, які виникають під час забезпечення правового та соціального захисту науково-педагогічних працівників, які проходять службу в ДКВС України, запропоновано зміни до чинного законодавства.

Ключові слова: Державна кримінально-виконавча служба України, науково-педагогічний працівник, правове та соціальне забезпечення, заміщення вакантних посад, строковий трудовий договір, відпустка, звільнення зі служби.

Summary

Zalugovska G. P. Features of legal and social protection of scientific and pedagogical workers who serve in special civil service in the State Criminal Enforcement Service of Ukraine. – Article.

The article investigates the state of legal and social protection of persons serving in the State Criminal Enforcement Service of Ukraine, in particular scientific and pedagogical workers. The analysis of normative and legal acts regulating legal and social security of persons in ordinary and commanding staff of the State Criminal Enforcement Service of Ukraine and scientific and pedagogical workers, namely the Law of Ukraine “On the State Criminal Enforcement Service of Ukraine”, Law of Ukraine “On National Police”, Law of Ukraine “On Edu-

cation”, Law of Ukraine “On Higher Education”, Law of Ukraine “On Vocations”. The article pays considerable attention to the difference between the duration of annual leave provided for scientific and pedagogical workers and the annual regular paid leave of scientific and pedagogical workers who serve in the State Criminal Enforcement Service of Ukraine.

As a result of the analysis of the norms governing the procedure and conditions of service in the State Criminal Enforcement Service of Ukraine, it is found that legal and social support of scientific and pedagogical workers who serve in the State Criminal Enforcement Service of Ukraine is carried out on the general grounds as persons in ordinary and commanding staff of the State Criminal Enforcement Service of Ukraine. Therefore, it does not meet the requirements of the legal norms that set the foundations for the functioning of the higher educational system. As a result, there is a conflict and the social guarantees and legal support provided for persons of ordinary and commanding staff of the State Criminal Enforcement Service of Ukraine, in particular scientific and pedagog-

ical workers, do not correspond to the state guarantees established for scientific and pedagogical workers by the Law of Ukraine “On Higher Education” and the Law of Ukraine “On Education”.

In the article special attention is paid to the state of legal regulation of the mechanism of appointment of vacant posts of scientific and pedagogical workers who are serving in the State Criminal Enforcement Service of Ukraine, under a fixed-term employment contract before the competition for vacancy in accordance with the requirements of the Law of Ukraine “On Higher Education” and according to the results of passing competition. In order to solve the problems that arise during the provision of legal and social protection of scientific and pedagogical workers who serve in the State Criminal Enforcement Service of Ukraine, amendments to the current legislation have been proposed.

Key words: State Criminal Enforcement Service of Ukraine, a scientific and pedagogical worker, legal and social security, replacement of vacant positions, a fixed-term employment contract, leave, dismissal.